

The Motivation factors that influencing Satisfaction of Thai Elderly affecting decision to participate in wellness tourism activities: A Case Study in Khon Kaen Province

Nanthawat Suetrong ¹

Phattarawadee Rungsimanop ²

Received: 20/03/2023, Revised: 24/04/2023, Accepted: 24/05/2023

Abstract

This research emphasis on study about the relationship between motivation factors that influencing satisfaction of Thai elderly affecting decision to participate in wellness tourism activities: a case study in Khon Kaen province which has objective is to study relationship between motivation factors that influencing satisfaction Thai elderly. The quantitative research methodology was used for this study. The quantitative data were collected, using questionnaires as a research tool from 400 Thai elderly.

The data were analyzed by using descriptive statistics included frequency, percentage, mean and standard deviation and the inferential statistics which were the correlation of Pearson bivariate correlation and multiple regression analysis with stepwise method to find motivation factors that influence Thai elderly satisfaction. The results reveled that, motivation factors positively with elderly satisfaction affecting decision to participate in wellness tourism activities which most influence factor was safety, service quality and facilities. The relationship was significantly related to Thai elderly satisfaction.

Keywords: Motivation Factor, Satisfaction, Thai Elderly, Wellness Tourism Activities

¹ Lecturer. Program of Tourism and Hospitality Industry, Siam University

² Lecturer. Program of International Tourism and Hospitality Management, International College of Rajamangala University of Technology Krungthep

ปัจจัยแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทยในการ เข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ : กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

นันท์วัชร ชี้อตรง¹

ภัทรวดี รังสิมานพ²

วันรับบทความ: 22/03/2566, วันแก้ไขบทความ: 20/04/2566, วันตอบรับบทความ: 25/05/2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นในการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทยในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ : กรณีศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทยในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จังหวัดขอนแก่น โดยการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) เป็นการรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 400 คน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้สถิติการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาอิทธิพลว่าปัจจัยแรงจูงใจใดที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทย

สำหรับผลการศึกษาปัจจัยแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทยในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พบว่า ปัจจัยแรงจูงใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทย โดยด้านความปลอดภัยในการทำกิจกรรมเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ รองลงมาคือ ด้านการให้บริการของสถานที่ทำกิจกรรม และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยยะสำคัญกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวตามลำดับ

คำสำคัญ: ปัจจัยแรงจูงใจ, ความพึงพอใจ, ผู้สูงอายุชาวไทย, กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

¹ อาจารย์ประจำสาขาอุตสาหกรรมบริการและการบริการ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม กรุงเทพฯ

² อาจารย์ประจำวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ กรุงเทพฯ

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนับเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่สำคัญในการขับเคลื่อนประเทศเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่างๆรวมถึงประเทศไทยด้วย ซึ่งสินค้าและบริการของจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวจำนวนมากมายมหาศาลสามารถนำมาพัฒนาเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ เช่น การท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรม การท่องเที่ยวทางด้านอาหาร การผจญภัย การท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมไปถึงการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพด้วย หลายประเทศมีทรัพยากรที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตัวเองในการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยว เช่น ประเทศไทยมีความได้เปรียบในการให้บริการด้านสุขภาพและมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมเชิงสุขภาพ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เช่น การวิ่งระยะไกลและการวิ่งเทรล อย่างไรก็ตาม กิจกรรมบางอย่างยังคงต้องมีการสร้างให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมายทางการตลาด โดยเฉพาะกลุ่มสุขภาพเพื่อการเกษียณอายุ ส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว เช่น การนวดแผนไทย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับไปทั่วโลก (Lertputtharak, 2013)

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) นับเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวหนึ่งที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มคนที่มีศักยภาพในกลุ่มตลาดเฉพาะด้าน (Niche Market) ซึ่งเป็นการเดินทางที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาการรักษาหรือเสริมสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของแต่ละบุคคล เช่น น้ำพุร้อน/น้ำแร่ การอบสมุนไพร สปา การทำสมาธิ การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย/ฟิตเนส และการค้นหาความเป็นจริงจากธรรมชาติ (Nimrod, 2008; Patterson, 2006; United Nations, 2015) เนื่องจากนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพมีแนวโน้มที่จะใช้จ่ายสูงและชื่นชอบประสบการณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิม และได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ นักท่องเที่ยวเหล่านี้จะช่วยแหล่งท่องเที่ยวจุดหมายปลายทางในการบรรเทาผลกระทบทางด้านลบของการท่องเที่ยวในจำนวนมากหรือการท่องเที่ยวที่มากเกินไป

ตามรายงานของ United Nation จะเห็นได้ว่า ในช่วง 100 ปี คือ พ.ศ. 2493 – 2593 สัดส่วนจำนวนของผู้สูงอายุต่อประชากรโลกจะเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 8.0 เป็นร้อยละ 22.0 สำหรับเอเชีย เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 7.0 เป็นร้อยละ 24.0 ในขณะที่ประเทศไทย พบว่า เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5.0 เป็นร้อยละ 32.0 ซึ่งจะเห็นได้ว่า สัดส่วนจำนวนผู้สูงอายุของไทยมีอัตราการเพิ่มที่เร็วกว่าของเอเชียและของโลก ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา การเกษียณอายุในสังคมทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและกลุ่มนี้มีพฤติกรรมการเดินทางที่

แตกต่างจากกลุ่มอื่นๆ เช่น เน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพสูง เน้นกิจกรรมเพื่อสุขภาวะที่ฟื้นฟูร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ (United Nations, 2017)

สำหรับในทางวิชาการผู้วิจัยได้ศึกษาบทความวิจัยอื่นๆที่ผ่านมา พบว่า มีประเด็นการศึกษาอยู่ทั้งหมด 5 กลุ่มเนื้อหาสำคัญ ได้แก่ 1) ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว 2) พฤติกรรมนักท่องเที่ยว 3) ส่วนผสมทางการตลาด 4) ทักษะคน 5) กิจกรรมการท่องเที่ยว โดยกลุ่มงานศึกษาที่มีผู้ทำการศึกษาและทำการวิจัยมากที่สุดคือ เรื่อง พฤติกรรมนักท่องเที่ยว (Guinn & Vincent, 2008; Huber, 2019; Hung & Lu, 2015; Hwang & Lee, 2018; Kanna & Klangrahath, 2017; Kim & Kim, 2018; Krajangpatwong & Puarattanaarunkorn, 2018; Lee, 2015; Wang, 2007) หากแต่งานวิจัยที่ให้ความสำคัญเรื่องปัจจัยแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาวะยังมีไม่มากนัก ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ตระหนักถึงการศึกษาและให้ความสำคัญถึงปัจจัยแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทยในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาวะ เพราะสิ่งเหล่านี้จะช่วยฟื้นฟูและสร้างเสริมสุขภาพร่างกาย จิตใจผู้สูงอายุ อีกทั้งยังช่วยลดค่าใช้จ่ายในการรักษาสุขภาพในราคาที่สูงได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทยในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาวะ จังหวัดขอนแก่น

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน (H1) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแรงจูงใจที่มีอิทธิพลเชิงบวกกับความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทย

สมมติฐาน (H2) ปัจจัยแรงจูงใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาวะทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทย

ขอบเขตการศึกษาวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อทำการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทย โดยมีขอบเขตการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของปัจจัยแรงจูงและความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทย เพื่อนำมากำหนดตัวชี้วัดความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแรงจูงและความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทยในการเข้าร่วมทำกิจกรรมเชิงสุขภาวะ

2. **ขอบเขตด้านประชากร** ที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้สูงอายุชาวไทยทั้งเพศชายและเพศหญิงในจังหวัดขอนแก่น ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไปที่เคยเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาวะ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 400 คน

3. **ขอบเขตด้านพื้นที่** ไม่ได้จำกัดเฉพาะพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง เช่น สวนสาธารณะ ศูนย์สุขภาพ รีสอร์ท แต่ครอบคลุมถึงบริบทที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาวะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ด้านวิชาการ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดหวังว่า จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ต้องการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยแรงจูงและความพึงพอใจ รวมถึงประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ นักวิชาการศึกษา นักวิจัย หรือผู้ที่สนใจใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเรื่องการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาวะให้มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุชาวไทยหรือเพื่อต่อยอดงานวิจัยได้

2. ด้านการบริหารจัดการ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุชาวไทย โดยจากผลการศึกษานอกจากจะทำให้ทราบถึงปัจจัยแรงจูงใจแล้ว อีกทั้งยังทำให้ทราบถึงความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทยในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาวะ และเพื่อให้ผู้ประกอบการหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำผลการศึกษาไปใช้เป็นฐานข้อมูลและใช้เป็นองค์ความรู้ใหม่หรือต่อยอดเพื่อพัฒนากิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การทบทวนวรรณกรรม

จากงานวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทยในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ : กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยแรงจูงใจ (Motivation Factors)

ปัจจัยแรงจูงใจ หมายถึง การกระทำของตัวบุคคล ที่ทำให้ผู้คนมีลักษณะพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมและยังสามารถกำหนดทิศทางให้บรรลุเป้าหมายของพฤติกรรมเหล่านั้นได้ด้วย คนที่มีแรงจูงใจสูงจะใช้ความพยายามในการกระทำการดังกล่าวเพื่อบรรลุเป้าหมายได้อย่างสมบูรณ์ แต่เมื่อบุคคลนั้นมีแรงจูงใจต่ำจะไม่แสดงปฏิกิริยาหรือพฤติกรรมออกมา ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ (Nemsopa, 2561)

1. สิ่งดึงดูดใจของกิจกรรม

จัดเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากเพราะเป็นสิ่งที่จูงใจและมีอิทธิพลทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น อีกทั้ง ยังเป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งผลทำให้นักท่องเที่ยวเกิดแรงจูงใจในการเดินทางมาท่องเที่ยว อาทิ กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น สถานที่สำคัญทางศาสนา หาดทราย ทะเล ภูเขา อุทยานแห่งชาติ เทศกาลต่าง ๆ หรือกิจกรรมในสถานที่ที่มีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์และมีชื่อเสียง เป็นต้น (Dickman, 1996)

2. สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรม

สิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่สถานที่ท่องเที่ยวควรมีเตรียมไว้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวอย่างครบครันและเพียงพอในการทำกิจกรรม เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ ห้องสุขา และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นต่อนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรม เป็นต้น (Middleton, 1994)

3. ความปลอดภัยในการทำกิจกรรม

คือ ความต้องการความปลอดภัยในทุกด้าน ซึ่งหมายถึงสภาพแวดล้อมที่มีความปลอดภัยทั้งทางกายและจิตใจ ความปลอดภัยในชีวิตและสุขภาพ ความปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บ ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวหรือทำกิจกรรมต่างๆในแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงการมีอุปกรณ์เพื่อช่วยเหลือนักท่องเที่ยว อาทิ กล้องวงจรปิด เครื่องแปลภาษา ศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว รวมไปถึงการมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวไปเยือน (Gunn, 2002)

4. การให้บริการของสถานที่ทำกิจกรรม

เป็นบริการที่นักท่องเที่ยวควรได้รับ ไม่ว่าจะเป็นบริการธนาคาร ไปรษณีย์ โรงพยาบาล สถานที่ให้บริการอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ ร้านขายสินค้าของที่ระลึก ห้างสรรพสินค้า จุดบริการข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่สำคัญประการหนึ่งที่จะสร้างความประทับใจและสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว (Edginton, 2004)

ดังนั้น สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงใช้ปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัยนี้ในการศึกษาปัจจัยแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทยในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ : กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ความพึงพอใจ (Satisfaction)

ความพึงพอใจ หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่สามารถลดความตึงเครียดของมนุษย์ให้น้อยลงได้ เป็นอารมณ์ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะเชิงบวกหลังจากที่ได้รับประสบการณ์นั้นๆ ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ ซึ่งส่งผลต่อธุรกิจ เช่น เกิดการกลับมาใช้บริการซ้ำ การบอกต่อคนใกล้ชิด (Morse, 1995) ซึ่งในมุมมองของการศึกษาครั้งนี้ ความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกยินดีที่มีต่อการเดินทางท่องเที่ยวทำกิจกรรมเชิงสุขภาพ โดยที่ได้รับการบริการเหนือความคาดหวังของตัวนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นเกิดจากการรับรู้ข้อมูลก่อนการเดินทาง เกิดความประทับใจระหว่างเดินทางหรือทำกิจกรรม อีกทั้ง หลังจากการเดินทางอาจมีการแนะนำหรือบอกต่อบุคคลอื่นหรือสังคมรอบข้างให้เดินทางไปยังสถานที่ที่ตนเองเคยไปเที่ยว รวมถึงมีแนวโน้มในการเดินทางกลับไปท่องเที่ยวซ้ำในอนาคต

ผู้สูงอายุชาวไทย (Thai Elderly)

องค์การสหประชาชาติ ได้ให้คำนิยาม “ผู้สูงอายุ” คือ ประชากรทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

สำหรับประเทศไทย "ผู้สูงอายุ" ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุพ.ศ. 2546 หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่าหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย โดยแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุออกได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) คือ การที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปรวมทั้งเพศชายและเพศหญิงมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปี เกินร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ
2. ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) คือ เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 20 หรือประชากรอายุ 65 ปี เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 14 ของประชากรโดยรวมทั้งหมดของทั้งประเทศ
3. ระดับสังคมผู้สูงอายุระดับสูงสุด (Super-aged society) คือ สังคมที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ

โดยมีการคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ.2574 ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมผู้สูงวัยระดับสุดยอด (super aged society) เมื่อมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงถึงร้อยละ 28 ของประชากรไทยทั้งหมด (Ministry of Tourism and Sports, 2011) ระบุว่า การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรศาสตร์นี้มาจากปัจจัยทางประชากรที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก คือ คนไทยนิยมมีบุตรจำนวนน้อยลง เป็นผลมาจากการวางแผนครอบครัวที่ได้ผลดีจึงทำให้เด็กที่เกิดมาในแต่ละปีมีจำนวนน้อยเรื่อย ๆ และประการที่สอง คือ ความก้าวหน้าและการพัฒนาเกี่ยวกับด้านการแพทย์และสาธารณสุขในช่วงเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมาช่วยทำให้คนไทยมีอายุยืนยาวขึ้นส่งผลให้ประเทศไทยก้าวสู่การเป็น “สังคมผู้สูงอายุ” อย่างเต็มตัว ด้วยเหตุผลนี้จึงทำให้ผู้สูงอายุกลายเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายแรก ๆ ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเชื่อนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีศักยภาพและมีกำลังซื้อสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism Activities)

กิจกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมที่สามารถตอบสนองความต้องการหรือความคาดหวังของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวได้ นักท่องเที่ยวสามารถ ทำได้ในระหว่างที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยว โดยมีอยู่หลายรูปแบบ นักท่องเที่ยวสามารถเลือกทำได้ตามความถนัดและความสนใจ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมบนบก กิจกรรมทางน้ำ กิจกรรมทางอากาศ กิจกรรมการนวดแผนไทย การอบ/ประคบสมุนไพร อาบน้ำแร่/น้ำพุร้อน เป็นต้น (Ashton & Oglesby, 2013: 16) โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. กิจกรรมด้านอาหารและเครื่องดื่มสุขภาพ

ในปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่แสวงหาอาหารและเครื่องดื่มที่มีคุณค่าทางด้านโภชนาการเพื่อสุขภาพ เนื่องจากในยุคกระแสโลกาภิวัตน์ อาหารจานด่วนนับเป็นทางเลือกหนึ่งที่สำคัญสำหรับผู้ที่ใช้ชีวิตรีบเร่ง ก่อให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมา เช่น โรคเบาหวาน โรคอ้วน ดังนั้น นักท่องเที่ยวที่ประสงค์จะเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสุขภาพ จึงมีความต้องการในการมีความรู้ด้านโภชนาการ รู้จักแผนการเตรียมอาหารและรู้วิธีควบคุมอาหาร เช่น การทำอาหารชีวจิต การทำอาหารคลีน การทำอาหารเจเพื่อสุขภาพ เป็นต้น (Magaš, 2012)

2. กิจกรรมกีฬา

กลุ่มผู้สูงอายุมีเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี ย่อมที่จะมีความต้องการหรือมีความกระตือรือร้นต่อกิจกรรมที่ต้องทำ โดยกิจกรรมกีฬาที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เลือกทำตามกำลังและความสามารถของตน ได้แก่ การวิ่ง การเดิน

กีฬาโบว์ลิ่ง แอโรบิค ปั่นจักรยาน เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะเป็นตัวช่วยกระตุ้นให้ผู้สูงอายุเกิดความกระตือรือร้นในการท่องเที่ยวหรือดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี (Frost, 2004)

3. กิจกรรมเชิงฟื้นฟูจิตวิญญาณ

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงฟื้นฟูจิตวิญญาณ จะเน้นการพัฒนาจิตวิญญาณเป็นหลัก นักท่องเที่ยวมักแสวงหากิจกรรมที่ช่วยพัฒนา ฟื้นฟูจิตใจ โดยเฉพาะผู้สูงอายุ แต่ยังสามารถทำกิจกรรมเสริมอื่นๆเพิ่มเติมได้ เพื่อช่วยพัฒนาด้านร่างกายควบคู่กันไปด้วย อาทิ โยคะ นั่งสมาธิ เดินจงกรม เป็นต้น (Voigt, 2010)

4. กิจกรรมด้านสปาและความสวยงาม

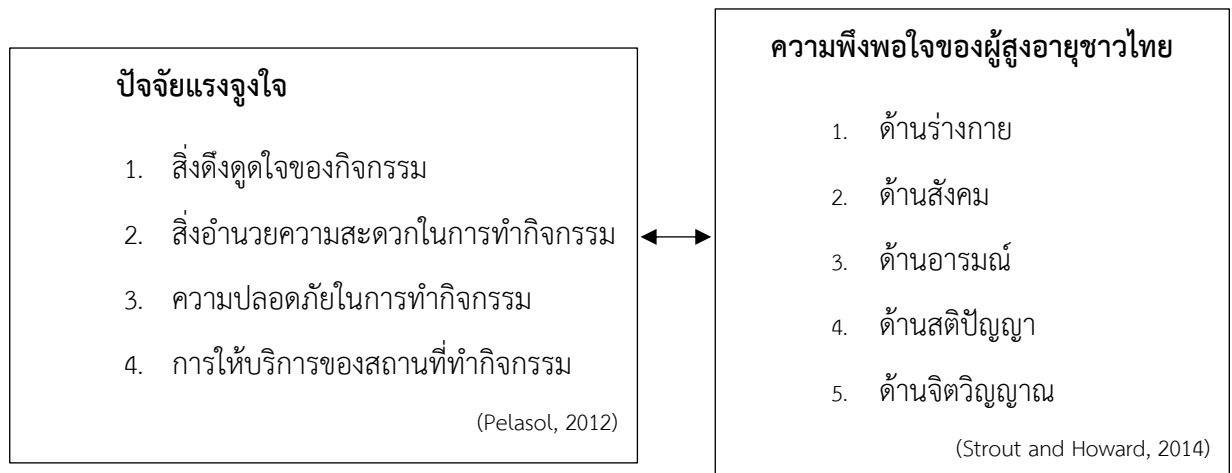
กิจกรรมด้านสปาและความงามเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยว มุ่งเน้นในการใช้บริการสปาในการรักษาความงามบนร่างกาย เช่น การดูแลผิวหน้าด้วยการนวดและใช้น้ำมันหอมระเหย (Aromatherapy) การ อบสมุนไพร รวมถึงกิจกรรมสปาที่มีเกี่ยวข้องกับเรื่องการรักษาด้วยน้ำ โดยอาศัยแร่ธาตุตามธรรมชาติ รวมถึงรูปแบบของห้องอบไอน้ำ, ห้องชาวน้ำ, อ่างน้ำวน,อ่างน้ำร้อน เป็นต้น (Voigt, Graham & Gary, 2011)

ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดขอนแก่น

จังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดศูนย์กลางทางด้านภูมิศาสตร์ การบริหารราชการแผ่นดิน การศึกษา ด้านธุรกิจและการคมนาคมที่สำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนั้นยังเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยขอนแก่น โรงพยาบาลศรีนครินทร์และโรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น ซึ่งเป็นสถานที่ให้บริการทางด้านสุขภาพที่ใหญ่ที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นมากมายที่เป็นตัวช่วยส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เช่น สวนสาธารณะบึงแก่นนคร สวนสุขภาพบึงทุ่งสร้าง เป็นต้น อีกทั้งยังเป็นจังหวัดที่มีผู้คนต่างถิ่นและนักท่องเที่ยวแวะเวียนเข้ามาเยี่ยมชมอยู่เสมอ ทำให้จังหวัดขอนแก่นเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีโอกาสและความเหมาะสมในการส่งเสริมรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้เกิดขึ้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ (Kongsasana, 2009) ยิ่งไปกว่านั้น จังหวัดขอนแก่นยังเป็น 1 ใน 5 จังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุดตามข้อมูลสถิติผู้สูงอายุในประเทศไทย ปี 2564 ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในบริบทของจังหวัดขอนแก่นที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาฐานข้อมูลเชิงสุขภาพและสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดอื่นๆต่อไปได้ในอนาคต (TNN Online, 2021)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยลักษณะของกลุ่มที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ ผู้สูงอายุชาวไทยทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไปที่เคยเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยทำการเก็บข้อมูลกับผู้สูงอายุชาวไทยทั้งเพศชายและเพศหญิงในจังหวัดขอนแก่น แต่เนื่องจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างยังไม่คงที่ ผู้วิจัยจึงโดยใช้สูตรการคำนวณขนาดประชากรกลุ่มตัวอย่างของคอเครน (Cochran, 1977 อ้างถึงใน Treeprasitchai T., 2557) แบบกรณีไม่ทราบสัดส่วนของประชากร ซึ่งกำหนดค่าระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความผิดพลาดได้ไม่เกิน 5% หรือ 0.5 ผลการคำนวณอยู่ที่ 384 คน และ เพื่อให้เกิดความแม่นยำผู้วิจัยจึงทำการเก็บกลุ่มตัวอย่างที่ 400 คน

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีคำถามแบบเลือกตอบ มาตราวัดตัวแปรมาตรฐาน แบบ Rating Scale ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1. ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ (Check List) 2. ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยแรงจูงใจ

ในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมิน ค่า 5 ระดับ (Rating Scale) 3. ข้อคำถามเกี่ยวกับพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทยในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมิน ค่า 5 ระดับ (Rating Scale) 4. ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended Question) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของตนเองอย่างมีอิสระ

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงของเนื้อหาและการใช้ภาษา เพื่อให้แบบสอบถามถูกต้องแม่นยำ อ่านเข้าใจได้ง่ายชัดเจน จากนั้นทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำและเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป เพื่อนำไปเป็นแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (Try-out) จำนวน 30 ชุด แล้วนำผลที่ได้มาทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach's Alpha) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่มีความน่าเชื่อถือหรือค่าความเชื่อมั่นสูง คือ ค่าที่ใกล้เคียงกับ 1 โดยมาตรฐานทั่วไปควรมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเฉลี่ยอยู่ที่ 0.75 (Cronbach, 1990, pp.220-224)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD) เพื่อใช้ในการพรรณนาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งปัจจัยแรงจูงใจและใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) เพื่อเป็นการทดสอบความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรสองตัวแปรและใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน หรือ Multiple Regression Analysis เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยแรงจูงใจใดบ้างที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลจากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง (71.3%) และเพศชาย (28.7%) ทางด้านสถานภาพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพโสด (48.9%) รองลงมาได้แก่ สมรส (35.4%) มี

สถานภาพหย่าร้าง/แยกกันอยู่ (10.7%) และมีสถานภาพหม้าย (5.0%) ทางด้านการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับ การศึกษาที่ระดับปริญญาตรีมากที่สุด (57.7%) และ รองลงมาคือระดับต่ำกว่าปริญญาตรี (25.3%) ถัดมาคือ ระดับปริญญาโท (13.0%) และน้อยที่สุดคือ ปริญญาเอก (4.0%) ทางด้านอาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเป็น ธุรกิจส่วนตัว (45.5%) รองลงมาได้แก่ ข้าราชการบำนาญ (34.7%) ถัดมา ได้แก่ รับจ้าง (13.4) และอื่นๆ (6.4%) ทางด้านรายได้เฉลี่ย ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 30,001 – 35,000 (45.8%) รองลงมาได้แก่ 15,001 – 20,000 บาท (30.2%) และรายได้เฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 20,001 – 25,000 บาท (24.0%)

2. ข้อมูลผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแรงจูงใจกับความพึงพอใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุชาวไทยโดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

การนำเสนอผลการศึกษาในส่วนนี้ เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแรงจูงใจกับความพึงพอใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุชาวไทยโดยได้กำหนด สมมติฐานการวิจัย และวิเคราะห์ผลตามสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐาน (H1) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแรงจูงใจมีอิทธิพลเชิงบวกกับความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทย

โดยการวิจัยครั้งนี้ทำการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยแรงจูงใจ ประกอบด้วย 4 ตัวแปรย่อยได้แก่ 1. สิ่งดึงดูดใจของกิจกรรม 2. สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรม 3. ความปลอดภัยในการทำกิจกรรม และ 4. การให้บริการของสถานที่ทำกิจกรรม โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1: ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแรงจูงใจกับความพึงพอใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุชาวไทย

ปัจจัยแรงจูงใจ (Motivation Factors)	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน	ระดับความพึงพอใจ
1. สิ่งดึงดูดใจของกิจกรรม	r p	0.276** .000
2. สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรม	r p	0.392** .000

ปัจจัยแรงจูงใจ (Motivation Factors)	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน	ระดับความพึงพอใจ
3. ความปลอดภัยในการทำ กิจกรรม	r p	0.425** .000
4. การให้บริการของสถานที่ทำ กิจกรรม	r p	0.411** .000
ระดับความสัมพันธ์โดยรวม ระหว่างปัจจัยแรงจูงใจกับความ พึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทย	r p	0.519** .000

หมายเหตุ ** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความสัมพันธ์โดยรวมระหว่างปัจจัยแรงจูงใจกับความพึงพอใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุชาวไทยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยยะสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกระดับปานกลางสนับสนุนสมมติฐาน (H1) ซึ่งจากตาราง แสดงค่า ($r = 0.519$) หรือแสดงว่าปัจจัยแรงจูงใจมีความสัมพันธ์ถึงร้อยละ 52 ต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทยในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยหากจำแนกแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ด้านความปลอดภัยในการทำกิจกรรมมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจสูงถึงร้อยละ 43 ($r = 0.425$) รองลงมาคือ ด้านการให้บริการของสถานที่ทำกิจกรรมซึ่งมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจร้อยละ 41 ($r = 0.411$) ต่อมาในด้านของสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจร้อยละ 39 ($r = 0.392$) และสุดท้ายด้านสิ่งดึงดูดใจของกิจกรรมมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในระดับต่ำสุดเพียงร้อยละ 28 ($r = 0.276$)

3. ข้อมูลผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Multiple Regression Analysis with Stepwise Method)

การนำเสนอผลการศึกษาในส่วนนี้เพื่อศึกษาหาว่าอะไรคือความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแรงจูงใจกับความพึงพอใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุชาวไทย โดยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยและวิเคราะห์ผลตามสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐาน (H2) ปัจจัยแรงจูงใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาวะทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทย

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Multiple Regression Analysis with Stepwise Method) จากตารางที่ 2 ดังปรากฏด้านล่างนี้ แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยแรงจูงใจมีอิทธิพลร้อยละ 39 ต่อความพึงพอใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาวะของผู้สูงอายุชาวไทย ($R^2 = .392$) และมีค่า Durbin-Watson เท่ากับ 1.707 ซึ่งอยู่ระหว่าง 1.5 ถึง 2.5 แสดงค่าความคาดเคลื่อนที่เป็นอิสระต่อกัน และถ้านำมาแยกในแต่ละองค์ประกอบแล้วนั้น จะพบว่า ถ้า หาก 1 unit ของด้านความปลอดภัยในการทำกิจกรรมเพิ่มขึ้น จะทำให้ความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทยเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 27 ($\beta = 0.272$, $t = 5.775$, $p < 0.001$) และถ้า 1 unit ของด้านการให้บริการของสถานที่ทำกิจกรรมเพิ่มขึ้นทำให้ความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทยเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 24 ($\beta = 0.236$, $t = 5.023$, $p < 0.001$) รวมถึงด้านสุดท้ายคือสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรม หากมีการเพิ่มขึ้น 1 unit ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทยเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 21 ($\beta = 0.205$, $t = 4.354$, $p < 0.001$) รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2: ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบขั้นตอน (Multiple Regression Analysis with Stepwise Method) ของปัจจัยแรงจูงใจกับความพึงพอใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาวะของผู้สูงอายุชาวไทย

องค์ประกอบของ ปัจจัยแรงจูงใจ	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig	R^2	Durbin- Watson
	B	Std.Error	β				
1. ความปลอดภัยใน การทำกิจกรรม	1.032	0.179	0.272	5.776	.000	0.392	1.707
2. การให้บริการของ สถานที่ทำกิจกรรม	0.945	0.188	0.236	5.023	.000		
3. สิ่งอำนวยความสะดวก ในการทำ กิจกรรม	0.651	0.149	0.205	4.354	.000		

หมายเหตุ Dependent Variable : ความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทย

โดยสรุปแล้วจากสมมติฐาน (H2) คือปัจจัยแรงจูงใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาวะทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทยนั้น พบว่า จาก

ทั้งหมด 4 องค์ประกอบมีเพียง 3 ปัจจัยแรงจูงใจเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ ด้านความปลอดภัยในการทำกิจกรรม ด้านการให้บริการของสถานที่ทำกิจกรรม และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมโดยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยยะสำคัญกับความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทย แต่ว่าองค์ประกอบด้านสิ่งดึงดูดใจของกิจกรรมไม่มีนัยยะสัมพันธ์กันทางสถิติกับความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทย ดังนั้นจากสมมติฐาน (H2) ที่ว่า “ปัจจัยแรงจูงใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทย” สามารถสรุปได้ว่า มีเพียงองค์ประกอบ ด้านความปลอดภัยในการทำกิจกรรม ด้านการให้บริการของสถานที่ทำกิจกรรม และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมที่สนับสนุนสมมติฐาน แต่องค์ประกอบด้านสิ่งดึงดูดใจของกิจกรรมปฏิเสธสมมติฐาน

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทยในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ : กรณีศึกษา จังหวัดขอนแก่น จึงสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาเรื่องผลการศึกษาระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแรงจูงใจที่กับความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทย พบว่า ระดับความสัมพันธ์โดยรวมระหว่างปัจจัยแรงจูงใจที่ที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทยในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทยในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Songsittidet, Wongmeaung, Srisupa, & Yangphet (2021) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยการตัดสินใจเพื่อการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ปัจจัยลำดับแรกที่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจะคำนึงถึงในการตัดสินใจและสร้างสามารถสร้างความพึงพอใจในการออกเดินทางท่องเที่ยวและเข้าร่วมกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกกว่าร้อยละ 42 รองลงมาคือ การดูแลรักษาความปลอดภัยในขณะการเดินทางท่องเที่ยวกว่าร้อยละ 27 รวมถึงสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ร้อยละ 19 ตามลำดับ นอกจากนั้นทางด้านการศึกษาของ Puangchuen and Phumsathan (2018) แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจะเกิดความพึงพอใจอย่างยิ่งหากสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายโดยเน้นที่สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับความ

ปลอดภัยเป็นสำคัญ ได้แก่ ห้องน้ำ ไฟฟ้าส่องสว่าง ราวจับบริเวณทางเดิน ทางลาดขึ้นลง ปุ่มกดฉุกเฉิน และ อุปกรณ์ปฐมพยาบาล เป็นต้น

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมอีกว่า ปัจจัยแรงจูงใจใดบ้างที่มีอิทธิพลกับความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทยในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ผลการศึกษาพบว่า มีอยู่ 3 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุชาวไทย ได้แก่ ด้านความปลอดภัยในการทำกิจกรรม เนื่องจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการคำแนะนำจากครูผู้ฝึกในกิจกรรมนั้นๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุในระหว่างการทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมโยคะ ซึ่งผู้สูงอายุชาวไทยต้องการคำแนะนำในการฝึกปฏิบัติที่ถูกต้องและทำทางที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล เพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุได้ อีกทั้งต้องมีการคำนึงถึงสถานพยาบาลใกล้เคียงบริเวณที่ทำกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Hsu (2007) และ Lindqvist and Björk (2000) พบว่า เมืองท่องเที่ยวหลายแห่งในยุโรปให้ความสำคัญกับมาตรการรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงอย่างเข้มงวดสูงสุด ซึ่งนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจึงมีความคาดหวังถึงความปลอดภัยในขณะเดินทางท่องเที่ยวเป็นลำดับต้นๆ ส่วนทางด้านการให้บริการของสถานที่ทำกิจกรรมเนื่องจากนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความคาดหวังต้องการให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์คอยให้คำแนะนำขั้นตอนหรือวิธีการในการทำกิจกรรมต่างๆ ให้มีความเหมาะสมและลดโอกาสในการเกิดอุบัติเหตุกับผู้สูงอายุตลอดการเข้าร่วมกิจกรรมและสามารถนำพานักท่องเที่ยวผู้สูงอายุไปสู่เป้าหมายอันสูงสุดที่ตั้งไว้ ที่มีความสอดคล้องกันกับการศึกษาของ Jabjone, Tawkaew, Promrat, & Kunsorn (2020) พบว่าองค์ประกอบทางด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญอันดับต้นๆ ที่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุคาดหวังและจะพึงพอใจเป็นอย่างมากหากมีการให้สิทธิพิเศษแก่ผู้สูงอายุก่อน รวมถึงสภาพอ่อนโยนของพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และมีการบริการรถเข็นสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเดินได้สะดวก และในส่วนสุดท้ายทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมก็เป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่สามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุได้ โดยมีความสอดคล้องกันกับการศึกษาของ Lanil, Bhumibhamorn, Inprasit, Loypradit, & Apipatjanakorn (2021) ได้แสดงผลการศึกษาให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจะเกิดความพึงพอใจอย่างมากที่สุดเมื่อมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว อาทิ ทางลาดสำหรับรถเข็น บันไดอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงจุดบริการพิเศษอื่นๆ ที่ผู้สูงอายุที่นั่งวีลแชร์หรือใช้ไม้เท้าเข้าถึงได้อย่างง่ายและสะดวกสบาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

จากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเฉพาะฝั่งผู้สูงอายุชาวไทยหรือฝั่งอุปสงค์ (Demand) แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาฝั่งผู้ประกอบการ (Supply) หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholder) ทั้งหน่วยงานภาครัฐบาลและภาคเอกชน เพื่อเป็นการขยายมุมมองการศึกษาไปสู่มิติที่มีความทันสมัยของการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ

เอกสารอ้างอิง

- Ashton, A. S., & Oglesby, C. U. . (2013). Activity preferences of Australian outbound cosmetic tourists to Thailand. *International Program in Hotel and Tourism Management, Siam University*, 15-32.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychology Testing* (5th ed). New York: Harper Collins Publishers Inc.
- Dickman, S. (1996). *Tourism : An Introductory text* (2nd ed.). Sydney: Hodder Education.
- Edginton, C. R. (2004). *Leisure programming : Service-centered and benefits approach* (4thed.). Boston: McGraw-Hill.
- Frost, G. J. (2004). The spa as a model of an optimal healing environment. *Journal of Alternative & Complementary Medicine*, 10, 85-89.
- Guinn, B., & Vincent, V. (2008). Activity Determinants among Mexican American Women in a Border Setting. *American Journal of Health Education*, 39(3).
- Gunn, C. (2002). *Tourism planning - Basics, concepts, cases*(4th ed.). New York: Taylor & Francis Books.
- Hsu, C. (2007). Importance and dimensionality of senior motorcoachTraveler choice attributes. *Journal of Hospitality & Leisure Marketing*, 8(3-4), 51-70.
- Huber, D. (2019). A life course perspective to understanding senior tourism patterns and preferences. *International Journal of Tourism Research*, 21.
- Hung, k., & Lu, J. (2015). Active living in later life: An overview of aging studies in hospitality and tourism journals. *International Journal of Hospitality Management*, 53(133-144).

- Hwang, J., & Lee, J. (2018). Relationships among senior tourists' perceptions of tour guides' professional competencies, rapport, satisfaction with the guide service, tour satisfaction, and word of mouth. *Journal of Travel Research*, 58(8), 1331-1346.
- Jabjone, S., Tawkaew, P., Promrat, T., & Kunsorn, A. (2020). Guidelines Tourism Management for Elderly's based on Area Context of Lower Northeastern Region. *Journal of Research and Development Buriram Rajabhat University*, 15(1), 64-80.
- Kanna, P., & Klangrahat, C. (2017). Travel behavior of elderly people in Huahin district Prachuap Khiri Khan Province. *The 9 th Rajamangala University of Technology National Conference "Creative RMUT and Sustainable Innovation for Thailand 4.0"*, 9.
- Kim, M., & Kim, C. (2018). Lifestyle and travel motivation of the elderly in South Korea: baseline characteristics and the relationship between demographic factors. *International Journal of Hospitality & Tourism Administration*, 21(2), 1-24.
- Kongsasana, S. (2009). The Study of Routes for Health Tourism in Khon Kaen Province. *Journal of Management Science Chiangrai Rajabhat University*, 4(2), 35-58.
- Krajangpatwong, N., & Puarattanaarunkorn, O. (2018). Elderly Tourism Behavior: A Case Study in Khon Kaen Municipality. *KKBS JOURNAL of Business Administration and Accountancy*, 2.
- Lanil, W., Bhumibhamorn, P., Inprasit, C., Loypradit, K., & Apipatjanakorn, P. (2021). Elder Tourist's Satisfaction Of Hotel Facilities: A Case Study Of Hotels In Ratchadapisek Sub-District, Bangkok. *Journal of Liberal Arts and Service Industry*, 4(2), 476-494.
- Lee, C.-F. (2015). An Investigation of factors determining industrial tourism attractiveness. *Tourism and Hospitality Research*, 16(2), 184-197.
- Lertputtharak, S. (2013). Development of Medical Tourism. *Journal of Graduate School of Commerce Burapha Review*, 8(2), 1-13.
- Lindqvist, L.-J., & Björk, P. (2000). Perceived Safety as an Important Quality Dimension among Senior Tourists. *Tourism Economics*, 6(2), 151-158.
- Magaš, S. (2012). Nutrition for people with diabetes mellitus in tourism industry—does it exist at all? *Turizam: Međunarodni Znanstveno-Stručni Časopis*, 60(2), 223-228.
- Middleton, V. (1994). *Marketing in Travel and Tourism*. London: Butterworth-Heinemann.

- Ministry of Tourism and Sports. (2011). *National Tourism Development Plan 2012-2016*. Bangkok : Ministry of Tourism and Sports.
- Morse, N. C. (1995). *Satisfaction in The White Collar Job*. Michigan : University of Michigan Press.
- Nemsopa, R. (2561). *Motivation in Work of Staff in External Installation and Maintenance Center, TOT Public Company Limited, Samut Prakarn (Master of Business Administration)*. Thonburi Rajabhat University. Bangkok.
- Nimrod, G. (2008). Retirement and Tourism Themes in retirees' narratives. *Annals of Tourism Research- ANN TOURISM RES*, 35, 859-878.
- Patterson, I. (2006). *Growing older tourism & leisure behaviour of older adults*. England: Wallingford.
- Puangchuen, K., & Phumsathan, S. (2018). Travel Behaviors and Needs of Senior Visitors for Tourism in Khao Yai National Park. *Journal of Thai Hospitality and Tourism*, 15(2), 29-42.
- Songsittidet, S., Wongmeaung, K., Srisupa, S., & Yangphet, C. (2021). Decision Factors For Tourism Of Elderly In Phitsanulok Province. *Industrial Technology and Engineering Pibulsongkram Rajabhat University Journal*, 3(3), 241-252.
- TNN Online. (2021). *The data of Thailand towards the 'Elderly' society completely this year - Bangkok has the highest number of elderly people*. Retrieved from <https://www.tnnthailand.com/news/social/92976/>
- United Nations. (2015). *World Population Prospects: The 2015 Revision*. New York: United Nations.
- United Nations. (2017). *World Population Ageing 2017*. New York: United Nations.
- Voigt, C. (2010). *Understanding wellness tourism: An analysis of benefits sought, health-promoting behaviours and positive psychological well-being*. University of South Australia Adelaide.
- Voigt, C., Graham, B., & Gary, H. (2011). Wellness tourists: in search of transformation. *Tourism Review*, 66(1/2), 16-30.
- Wang, K.-C., Chen, J. S., & Chou, S.-H. (2007). Senior Tourists' Purchasing Decisions in Group Package Tour. *Anatolia*, 18(1), 23-42.

